

САНА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ
ОРОЙУОНУН
КАЛЫАГА

ХАҢЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 116 (7501) + 1993 жыл, Баладан мыйы 30 күнө. Чөппүнэр + Сыманата 25 солкуобай

САРСЫН—КЫРДЫАБАСТАР КҮННЭРЭ

Россияда иккис сылын алтын-
ны 1 күнүгөр Кырдыабастар күн-
нэрэ бэлэстэнэр. Манан сибээстэн
сарсын Чурапчы сэлээннэтигэр
уонна нэһиликтэргэ олорор кыр-
дыабастарга, кыахматтарга со-
циальной көмүскөл оро-
йуоннаабы управлениетын үлэни-

тэрэ олохтоох дыһалталар кы-
тыларынан кырдыабастар, кыах-
маттар олохторун-дыһахтарын ту-
ругун миэстэтигэр сылдьан быһы-
һынахтара, бу арыга дьон испиннэ-
тэрин чуолкайдааһын ытыллыада,
практической көмөлөр оҥоруллуох-
тара.

Ырзак кырына учаастакка олорор
кырдыабастарга эми үлэһиттэрэ ки-
һилэр доруобуйаларын бэрэбэркэ-
лээхтэрэ.

Бу күн бары нэһиликтэргэ 70-
тан тахса савастаах кырдыабастар-
га анан чыстээһин, көрсүһүү биз-
чэрдэрэ тэриллээхтэрэ.

Бу күн сиригэр төрөөн киһи буолан үһүнүк оло-
руу—дьол. Ол кынан бараан олох оҥоруу эрирдерин-
мускуурдарын, үөрүүтүн-көтүүтүн, эрэһин даҕаны
эттеринэн-хаанынан илэ-бааччы билбэт дьон дьон
бүһүгү кырдыабастарыт бааллар.

КҮНДҮ ААБААЧЧЫЛАР!

1994 сылдьабы бөһөккө сурутуу бара турар.
«Сана олох» хаҥыат редакцията бөһөккө аа-
бааччыларын кэлэр сыл анарыгар оройуонна-
рын хаҥыатыгар көхтөөхтүк сурутуохтара дьон
эрэнэр.

Бүһүгү индексир: 54907.
Сурутуу сыманата:
1 мйга—600 солк.
3 мйга—1800 солк.
6 мйга—3600 солк.

КЫАХТААХТАРГА СЫСТАР САНААЛААХТАР

Рынок сыманнаһыа-
рытар кинирэн, бөл өһөн
бор урукку өртүгөр үбү-
һөн тартынан «тумуу-
лаан» көрбөтөх хаһаайыс-
тыбалар, тэрилтэлэр ыһыл-
дыбыттарын эбэтэр хат-
таан сөхсүүн сагалды
өйүүн толукуйууна үлээһин
эрэллэрин билэбит.

Кыстык Кугдараабы бы-
тархай блого оҥорор сыах
оройуонна бөһөккө
тэриллэбит. Оччолорго
сыах оҥорон таһаарыт
бородууксуйатын оройуон
таас тутууну ытар та-
риктэлэрэ хамаатын ылан
туһанаалара.

«Мындаадайы» совхоз
үрэллээһинтэн сыах үлэ-
тэ-хамнаа, этэргэ дылы
кыһа-туһай, ыһбат-бэр-
бэт буолан барбыта. Тоҕо?
Сыахха ананат бэрэли

бит техника үлэһиттэ тү-
бэһитэ, үлэһит илии ик-
ки-үс аҥы хайдан, ким
сөбүлүүрүнэн барбыта.
Сыах билигин ачыгыт
предприятие быһытынан
сыр-мыр үлэһин олорор.
Олохпут итинник үлэһи-
хамнаабы бырастын ыма-
мат, эбэтэр, төттөрүтүн,
үлэлээ да сабаас дьон
күүһүнэн күһэйбэт. бы-
һата, баскынан тур, атах-
хынан тур—ол бэйэн ту-
һун. Иккис кынан аһахкы
атан бараан олоруон дуо,
эргийэн-урбайан, иһини-
гин көрүнэххинэ сатанар.

Мин Мындаадайыга
күһүгү сылдьан «Кугда»
аччыт предприятие на-
чалыгын Павел Констан-
тинович Попову кытта кэл-
сэ сырыттым.

—Бүһүгү сыахпыт сов-

хоз саҕана 20-тан тахса
үлэһиттээх рабочай кол-
лектив этэ.—диста кэңи.
—Сууһаада иһин сменанан
үлэһит кыахтаада.
Тийэр-таһар үлэлэргэ,
уонна карьерта техника-
лаада. Сыах өгөрбүт бло-
гун тэрилтэлэр таас ту-
тууларыгар эрдэттэн дуо-
габардаһан, сайааскалаһан
былдьаһытынан көрүтэ
ылаалара. Билигин тох-
суобут. Техникабыт дьон
бир ЗИЛ автомашина-
лаахпыт уонна бир МТЗ
трактордаахпыт. Хамна-
сыт букатын ыра, ыһаа-
бы наадыһыбытын да
толуубат. Сыах бөһөккө
тэриллээһинтэн үлэһит
оборудованиеларыт эр-
гэрдилэр, албаһ саҕарды-
ны, оромуну эрайаллар.
Сыаһа ыраадытынан нөс-

түөх да айылаах саппаас
чаастары булунар уусту-
гурда.

Павел Константинович
бу балаһыанньаттан тах-
сар суолу балаһа кыах-
таах, тохтоон хаалбат үлэ-
лээх тэрилтэргэ сыстыгыта
көрөр эбит, оройуоннаабы
«Сельстрой» ПМН-тын кы-
тары дуогабардаах төрү-
тэ олохуран үлэһит са-
һаалааһын эһитэ.

Оройуон өрүһүнэн кэл-
лэр таһаарыһы ылар би-
ринистэн Кыстык Кугдара
тутулуохтааһын туһунан
көһөһүн барбыта хаһыс
да сыла буолла да, бы-
чааһына дьэри хамсааһын
тахса илик. Бырайыак-
тааччылартан тэрдүүлэ
быһынан быһаараллар.
Дьонгар, биринистэн тутуу-
та, «Иһин эгэр» програм-

маа иһирэһин даҕаны
бөһөккө кинигэр туруох
таах этэ.

—Биринистэн тутууу
билиги ачыгыт предприя-
тибыт үлэһиттэ сөбүлэ-
тэ. Оттон блого оҥорууга
син-бир эһин бөһөккө үлэ-
лээһит. Манна реконст-
рукция ыһытылыһабына,
аһаардас блогоһун эрэ му-
һурдаһанна, атын кө-
рүннээх тутуу матыры-
аалын бөлөһүннээһинэ
кириэххитин сөп. Дьэ
маннааха «Сельстрой» өр-
түтүн улахан көмө наада.
—дир сыах начальнига.

Ити курдук, бытархай
блого оҥорор сыах эһэн-
быһын хаалбаһа, бөһөккө
үлэһиттэр хамсааһына та-
риктэни кытары үлэһит-
тэ быһаарыһа.

П. СЫРОВАТСКАЯ.

ҮЛЭ РЫНОГА

Дьонуускайга иһин күн
буолан аһыт дьаһарыһа
үлэһит сыах буолуу, ыра-
лабыттарынан курдук, дьэ
кэлбигин көрдөрдө. Пред-
пристелар бэрэстэһинтэ-
лэрин аһыһы дьон уоча-
раттаан сүбүһтэ.

Кырдык, билигин үлэ
бөһөккөһүнэ уһаһыһыт
иһэ көрдүбүт.—дир Улэ
бөһөккөһүннэн Кыстык
Федоров.—Дьонуус-
кайга, үлэ 405 иһаһ
миэстэтигэр көрдөһөһүнү
700 кыһыһыт тийдэ. Эдэр-
дэргэ үөрэх комбинаты-
рыгар идэһи баһыһыһа
ыһах баар. Үөрэһин орос-
куотун Улэ биржата бөһө-
тэ толуктэ.

СНА.

Үлэтэ суухтарга по-
собны төлөөлүгчтэ 1
мөд. 273 тый. солн.
кыамматтары, ниб-
ланистх, нибланист
оёлоох ууни алба
оёлоох ниблани ур-
тан идэни бизар, үл-
лэтэр «Арчы» комби-
ны тэрийгчтэ 8 мөд.
солн.; үлэтэ суу-
тар үөрэнэр кэмнэртэр
стипендины төлөөлү-
гчтэ 544 тый. солн.
оросквоттанна.

А И. Пестерев 1921 сыллаахха Мэлдьэс-сигэ бааһынай кэргэннэр төрөөбүтэ. Атата эрдэ олон, кыра эрдэбит-тан олох эрийин, кыһалда-тын билим, үлэһэ өрүлгөн улааһыта. 16 сааһын туо-луутугар ЫБСЛКС комэ-титер киирбитэ. Чурапчы-таабы педучилище иккис курсуугар үөрэнэ сырыт-табына. 1940 сыллаахха Дьэкууснайга 8 айдаах курсуна ыыталлар. Ону бү-төрүт, Горнай оройуону-наабы Бэрдүгэстэх орто оскуолатыгар военрукунан аманан барар.

1942 сыллаах бос ий-гар Горнай оройуонуттан армияга ытырыллар. Фа-инистскай Германияны утары ытык сэрин сылла-рыгар наар Ардааны фронтта сулуусуналар. Иккитэ ыарыаһынан, бири-дэ чычэкилик бааһыгар. Сэрин иккис группалаах илбэһинтэ буолан, 1946 с. бос ыаһыгар дойдутугар эр-пидэн кэлэр.

Кини бэйэтэни оловун поруот үөрэҕиритин кыт-та салгыс сиэстэтир. 1946—1951 сс. төрөөбүт оройуонунаабы Кытаанах ситэтэ суох орто оскуола-тыгар учууталлыыр. Онтон Муома оройуонугар по-нон, Улахан Чыаһай уон-на Орто Дойду начальнай оскуолаларыгар сөбүдүс-сөйдүр. 1957 сыллаахтан пенсияга тахсар дьэри

Мэҥэ-Хаҥалас оройуону-гар үлэһэбитэ. Долгоско начальнай оскуолатын са-бүдүсэһэ. Төһүлү орто оскуолатын учуутала, 12 сыл субуруучу Төһүлү-тэри профтехучилище ин-тэччигэ. Ыһата, талан ылбыт идэттэр сыратын-сылбатын бүтүннүү биэр-битэ.

ригэ бастагы сүрэхтэнит-тин уонна бастагы бааһы-рытын Алексей Ивано-вич 19-с туспа хайыһар биригээдэтин састаабыгар сулуусунамы сылдаан 1943 с. олунуу 23 күнү-гэр Ильмень күөлгө кыр-гыһыга ылбыта, иккисин Орел, Курскый туһаһыны-ларыгар, үсүһүн 1945 с.

төн тахсыбаһка, наар ох-суһууга сылдыбытты. Элбэх хаан тохтуулаах хапсыһыларга, кыргы-һыларга кыттыбытты. Олор-тылар уот кутаа ор-тотугар кииртэллэн, араас быһылааннарга түбөһитэ-лэбидити.

«За Родину! За Стали-на! Ура!» хаһыынан атаа-

дук кууска, харса-хабыра суох утарсар буолан испи-тэ. Ордук асесовецтар тү-бөстөхтөрүнэ бинэһэ эл-бөх сүтүгү соннууларга. Биир онук түбөһтөдө өс-төөх траншеятын иһигэр тутуһан туран өлөрсүү, ыстыгыһынан түсүһүү, при-кладанан сырбатыһыны-буолбута өйбүттэн санаа-

дьону үөрэттинэн дьэри-таммыһыт. Мин мөһөнө деление командирьнан повод командирьнан мөһө-дөһөһүтүнэн сылдыһы-бытыт. Балаган ийил са-наһыгар Брлскай фро-на тиниһиппит. Биир та-гул атааһа киниэ тьа-наах тахсыбытты. Бала-ган ийил 9 күнүгэр не-мецтэри бөбөргөтүмүт мнэстэлэриттэн үүрөн, салгыы экирэтэн испи-пит. Онук тугаһы атты-бар снаряд эстэн ыарыаһы-нык контузияллан, кэ-тэхтэр оскуолка хатанан, охсуһуу хонуутугар октон хаалбыт этим. Иккис хо-нуука сыппытын кэнэ-үһүс күнүгэр булан харай-быттар үһү. Свердловскай уобаласка Серов куорат госпиталыгар сыл анара-эмтэнэн. 1944 сыллаах муус устарга Мослвада курскы ытыллыбытты.

Сэрин уонна үлэ вете-рана А. И. Пестерев Ага дойду сэринтин I степен-нэх орденынан, уонча бо-йобуой, юбилейнай уонна «Үлэһэ илбэһин иһин» медалларынан, «Гвардей-скай минометнай час вете-рана» аналлыан, Саха АССР Үрдүкү Сэбиэтин Президиумун Бочуотунай грамотатынан ыараада-ламмыта.

Бачэжкэ бэлэмнэтэ Николай ЕФРЕМОВ. (Мэҥэ-Хаҥалас «Ле-нинскэй шмля» ха-һыатыттан).

Кыайыы 50 сылын көрсө

ГВАРДИЯ СТАРШАЙ СЕРЖАНА

СССР чинэһэ араас общественнай сөрүдэхтэ-ры ис дууһатыттан ылы-нан экилэ суох толорор үтүө үлэстэрдэ. Араас көм-нэргэ—маннайгы сүбүөх партиянай тэрилтэ секре-тара, профсоюз олохтоох комитетин председатели, народнай контуруол бөлө-бүн салайааччы, партий-най, административнай ко-миссиялар, быыбардыыр улаастаһтар комиссияла-рын председатели, пропа-гандист, лектор. 16 сыл устата сельсовет депута-тын, ол иһигэр сельсовет исполкомун председателин общественнай састааһы-нынан солбуйааччы, о. д. а. курдук араас үлэһэргэ би-линтин-көрүттүн. олоххо сатабылын, элбөх бири-мэтин биэрэрэ.

Суостаах-суодаллаах сө-

муус устар 16 күнүгэр Улуу Кыайы күнэ күө-рөһэргэ чугаһабытын көн-нө Балтийскай муора кы-тыгыгар бааһырыбыта.

Орел, Курскый туһа-һыларыгар сэриндэспи-тин туһунан Алексей Ива-нович 1985 сыллаахха Кыайыы 40 сылынан си-бүдүстэн суруйбут ахты-тыттан сорох кэрчиктэри билиһиннэрбит.

«Кировскай уобаласка Зуевка станцияда үс ый эмтэнэн үчүгэй буолан, фронтта иккисин барбы-тым. Бу сырымга, Орел, Курскый туһаһылары-гар 856-с стрелконай пол-када пехотага отделение командирьнан сэриндэспи-тин. 1943 с. бос дьыл сапатыттан атырдыах ыйын 5 күнүгэр дьэри фронт иһигэр киирбитит-

када киирэрбит. Биир он-нук иһирсигэ батальон-мут немец танкаларынан быһа аныыллан, өстөөх төгүрүктээһингэр түбө-һөн хаалбыппыт. Иккис суука устата, түүнүгү ха-раһанан саптынан, авто-матынан, гранатанан суол-бутун солонон, абыһах буо-ламмыт төгүрүктээһинтэн тыһыннаах тахсыбыппыт. Үгүэтэр (сууһаах иһин) тэһэ суох кыргыһыга Ийэ дойдударын көтүөс-кэ-ли иһин геройдуу охту-буттара. Бийиги полкабы-тыттан биир ротага тий-бөт иһин хаалбыт этибит. Ити нэһинтэн полкабы-тын сагардан, өлбүттэр, бааһырыттар оннулары-гар сага дьолунан толор-буттара.

Орел куорат дьэни ытан истэхпит ааһы өстөөх ор-

быттан сүппэт. Кытас-гынан баран суостаах киирсини этэ. Траншея иһигэр биир да немец тыһыннаах хаалбатада. Мин отделение дьонно үгүстэ-рэ өлбүттэрэ. Ордубуттар даһаны ыстыгыһынан сир-тэ-хайыта аныыллан, при-кладанан сыһа-халты ох-суллан, хаан-билик буо-лан тыһыннаах эрэ хаал-быппыт.

1943 с. атырдыах ыйын 5 күнүгэр Орел куораты босхолообуһут. Бийиги 856-с стрелконай полкабы-тын сыһылаһыга хаал-ларбыттар. Полкабытын аһа сагардан, өлбүттэр, бааһырыттар оннулары-гар сага буйуһунары адал-быттар. Бары кэриэһэ Орел куоранга олохтоох 17-18 саастаах уолаттар эбиллибиттэрэ.

Биир ый устата сага

Эбэрдэлибит!

Күдү эдьийиһитин, бииргэ үөрэммит табарыс-пыттын Дарин Семеновна ПОПОВАНЫ 60 сааһын туолбут үөрүүлэх юбилейынан кениһин: эбэрдэ-либит. Киниэхэ чэһин доруобуйаны, оҕолорун, сиэннэрин, аймах била дьоннорун, доҕотторун үө-рүүлэрин өссө үһүн сылларга тэһкэ үлэстэригэр, тус олоһор дьолу, мэлдьэ амарах санаа кыаһын ыла, дьон-сэргэ убаастабылын, махтаһын ыла сыл-дьарыгар баҕарабыт.

Любовь, Сидор Поповтар.

МАХТАНАБЫТ

Күнгэ тэһтэх күндү оҕодун, бырааһытын, убайдын Степаноз Иван Петровиһы сүтэрбит мар күннэрбитигэр коммюне-пүт оробут үлэһэбит. Агропромэһэргэ тэриэтэти-гэр, бииргэ үөрэммит оро-лоруугар, ыһса ыһалларбы-тыгар Корюккарга, сөнөн балтыбар Маринга, убай-бар Уйбаанга, эдьийдэр-бэр, бырааттарбар Гаври-льевтарга, кийинипитигэр Марусада, аймахтарбыты-гар, табарыстарбытыгар, чугас ыалларбытыгар күүс-көмө, өйбүл буол-буттарыгар барба махта-тыларынан тиэрдэбит.

Ийэтэ, убайа, балта, эдьийдэрэ, күтүөттэ-рэ.

БИЛЛЭРИНЛЭР

Чурапчытаабы ат-үүт комбината кини механиз-рованнай бойыада сүөһүнү мнэскай өлөрүүгэ дуога-бардаах төрүккэ үлэһит-тэри наймылаһар. Үлэ кө-рүннэргэ: механизирован-най линияда туран сүөһү-нү астааһын, иһи ыраас-тааһын, набордааһын, ти-ринин туулааһын, төбөнү уонна туһаһы найахалаа-һын. Үлэ төлөбүрү—дуо-габар быһыһынан нату-ранан уонна харчынан.

Вастайааннай биригээ-дэлэр састааһыгар алтын-ны 4—15 күннэригэр сүүмэрдэнэллэр. Ити кү-нэргэ 21-308 уонна 21-561 телефоннарга эрийэн эбэтэр комбинат контура-тыгар кэлэн билсэххитин сөп.

Администрация.

Тэриэтэ чааһынай дьон-го уонна чааһынай хаһа-һыстыбаларга комбинатор атыллыыр. Чурапчыттан уонча Перюнгри ыска-лаатыттан бэйэ транспо-рынан тийэһ ыыллалар. Тел.: 21-118 (үлэ көмү-гэр) уонна 21-739 (үлэ көмүстэн).

х х х

«Күгдээр» кыра тэри-тэ бэйэтэ массовнаах шоферга наадыһар. Төлө-бүрэ кэпсэтиннэ. Итиннэ тэһэ итиллэр система-лаах дьэһини нуортамна-һар. Тел.: 21-325. Аад, Чурапчы с. Подарнал уул., 41.

х х х

«Сага олох» табарыс-тыба кууһуна гарюитурда-рын (комплект 8 пред-меттэх) бириднэллэн ылааччыларга 380-нуу тый. солк., 10-тан тахса-һымы нууһунан ылаач-чыларга 330-туу тый. солк. атыллыыр. Тел.: 21-682 (үлэ көмүгэр) уон-на 21-189 (күнэ 7—9 ч.).

х х х

Б. дь. балаган ийил 28, алтыһы 1 күннэригэр хотоннорун эмтэтэччилэ-ри испиһэһтибит. Төлө-бүрүн 1 к. в. и 30 солк. суоттааһыт илдьэ кэлэ-бит. Эмтэһин алтыһы 4—8 күннэригэр ытыл-лар.

Ветпункт.

Берина. Күн сиригэр, дьэ, туох-туох көрдөрүүгэ туруорудубатый? Холо-бур, бу Рейнхендорфтаа-бы саахар музейыгар сыл-дьааччылар манньык сө-дөхтик көстөр предмет-ри билсэллэрэ, буна, олу-с итэриһиннэй буолуо. Бу—саахар головкалары. Аһылыһытын минньиктэр бордодуктабыт ураһалык быһымылаах көһөһөлөрүн итинник ааттылалар. Саа-май бодөһтөөрө метр агара үрдүктээх, 15 килэ ыйаа-һыннаах, ачыгыһыдара 5 сантиметр үрдүктээх, гра-мынан ыһаһыһыһах буо-лаллар.

Центральбиһд—РНТА—ССТА фотота.

Редактор э. т. С. Р. ДАНИЛОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапчы, ул. Карла Маркса, 26 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор—21-332, отделы—21-265, общий—21-505.

Учредители (соучредители) газеты «Сага олох» — Редакция, Администрация района, Районный Совет народных депутатов. Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам. Индекс газеты: 54907. Объем—1 усл. печ. лист. Тираж—3339.

Чурапчинская районная типография Национальной издательско-полиграфической компании «Сахаполи-графиздат». с. Чурапчы, ул. Карла Маркса, 26 «а».

Зарегистрирована Саха (Якутской) региональной инспекцией по защите свободы печати и массо-вой информации.